

РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо організації освітнього процесу
осіб з особливими освітніми потребами
в закладах загальної середньої освіти
у **2024/2025** навчальному році

ЗМІСТ ДОКУМЕНТУ

1. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ	3
2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	7
3. ЩОДО НАДАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВИХ ПОСЛУГ	9
4. ЩОДО ЗМІСТУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	11
5. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	15
6. ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	17
7. ЩОДО РОБОТИ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ ТА АСИСТЕНТА ДИТИНИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	18

1. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОБОТИ

У **2024/2025** навчальному році організація освітнього процесу у закладах освіти, в яких здобувають освіту учні/учениці з особливими освітніми потребами, в тому числі спеціальних, має здійснюватись з урахуванням продовження дії правового режиму воєнного стану, введеного указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України 24 лютого 2022 року № 2102-IX (із змінами).

За таких умов питання безпеки всіх учасників освітнього процесу залишається **пріоритетним**.

З метою створення безпечних умов перебування у закладі освіти учнів з особливими освітніми потребами та працівників закладу **слід керуватися рекомендаціями Міністерства освіти і науки України** (далі – МОН) (лист МОН від 05.06.2024 № 1/9979-24 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2024/2025 року»).

На сьогодні важливим питанням залишається облаштування захисних споруд цивільного захисту (укриттів) в закладах загальної середньої освіти з урахуванням потреб маломобільних груп населення, що забезпечить можливість організувати освітній процес для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в очному форматі.

Основні вимоги щодо організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту закладів освіти представлено в рекомендаціях ДСНС.

Звертаємо увагу, що укриття має відповідати вимогам доступності та передбачати можливості для переміщення і комфортного перебування в них осіб з особливими освітніми потребами.

Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами можуть потребувати додаткової індивідуальної підтримки під час перебування в укриттях, тому **важливо, щоб працівники які відповідають за переміщення та перебування в укриттях (асистент вчителя, асистент учня (дитини), інші педагогічні працівники), були підготовлені до роботи з дітьми з особливим освітніми потребами, розуміли специфіку поведінки таких дітей та володіли методами надання психологічної підтримки під час стресових ситуацій**.

Також радимо скористатися рекомендаціями МОН щодо облаштування безпечного і комфортного простору в укриттях для закладів освіти «**Моя фортеця**». Їх метою є створення в закладах освіти безпечних, комфортних, інклюзивних укриттів з сучасним дизайном.

Вагомого значення набуває створення психологічно комфортного середовища у закладах освіти, надання своєчасної підтримки педагогічним працівникам, здобувачам освіти, зокрема учням з особливими освітніми потребами та залучення батьків до освітнього процесу.

Діти з особливими освітніми потребами мають особливості когнітивних функцій, психо-емоційних процесів, сенсорного і моторного розвитку. З метою недопущення ускладнення та погіршення їхнього психологічного стану педагогам необхідно звертати увагу на попередження вторинної психологічної травми шляхом організації комфортного, інклюзивного та розвиваючого освітнього середовища, забезпечення заходів, спрямованих на попередження психологічного травмування.

В контексті зазначеного актуальними залишаються **методичні рекомендації «Безпечне освітнє середовище: Надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації»**, розміщені на офіційному сайті Міністерства.

Корисними в цьому аспекті будуть записи серії вебінарів з психологічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами «Територія безпеки: психологічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами у закладах освіти під час повітряної тривоги», розміщені на фейсбук-сторінках [МОН](#) та [ГО «Підтримай дитину»](#).

Відповідно до частини першої статті 57¹ Закону України «Про освіту» здобувачам освіти, у тому числі тим, які в умовах воєнного стану, були вимушені змінити місце проживання (перебування), місце навчання, гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, їхні представники, посадові особи (керівники, голови, начальники), органи управління (структурні підрозділи) у сфері освіти приймають у межах своєї компетенції рішення, обов'язкові до виконання на відповідній території, для реалізації державних гарантій, визначених частиною першою цієї статті, в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду).

Відповідно до наказу МОН від 28.03.2022 № 274 «Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні» органи управління у сфері освіти місцевих органів виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, зокрема у підпорядкуванні яких перебувають заклади загальної середньої освіти та установи освіти, мають забезпечити та організувати здобуття загальної середньої освіти для здобувачів освіти за будь-якою формою, що може забезпечити заклад освіти та є найбільш безпечною для них.

Відповідно до статті 55 Закону України «Про освіту» **право обирати заклад освіти, освітню програму, вид і форму здобуття дітьми відповідної освіти належить батькам здобувачів освіти.**

В контексті зазначеного звертаємо увагу на недопущенні порушення прав осіб з особливими освітніми потребами на здобуття освіти відповідно до їхніх індивідуальних потреб і можливостей (відмова в організації інклюзивного навчання, навчання за дистанційною формою, організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання).

У 2024/2025 навчальному році заклади освіти організовують здобуття загальної середньої освіти в очній (денній) формі, у тому числі із застосуванням змішаного навчання, та/або дистанційній формі, у тому числі створюючи дистанційні класи, за індивідуальною формою (екстернатною (екстернатом), сімейною (домашньою), педагогічним патронажем).

Під час організації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами важливо застосовувати індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти в найкращих інтересах дитини для дотримання її права на продовження здобуття освіти.

Міністерством розроблено Порядок та умови здобуття загальної середньої освіти в комунальних закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні, які затверджені наказом МОН від 07 серпня 2024 року № 1112, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08 серпня 2024 р. за № 1222/42567 (далі - Порядок), який визначає особливості організації здобуття загальної середньої освіти в комунальних закладах загальної середньої освіти та їх філіях (далі - заклади освіти) в умовах воєнного стану в Україні.

З метою забезпечення безпеки учасників освітнього процесу на території, контрольованій органами державної влади України, Порядком визначено умови за яких освітній процес у закладах освіти організовується в очній (денній) формі, у тому числі із застосуванням змішаного навчання.

Заклади освіти, що не відповідають вимогам цього Порядку щодо функціонування в очному форматі, організовують здобуття загальної середньої освіти за дистанційною формою відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08 вересня 2020 року № 1115, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28 вересня 2020 року за № 941/35224. Водночас дія цього Порядку не поширюється на спеціальні заклади загальної середньої освіти.

Зауважуємо, що положення, викладені в Порядку, повинні бути реалізовані станом на дату початку 2025/2026 навчального року. У 2024/2025 навчальному році вони мають бути запроваджені в регіонах, де дозволяє безпекова ситуація, та закладах загальної середньої освіти, у яких створені безпечні умови для здобувачів освіти, педагогічних та інших працівників.

Також Міністерством розроблено Національну стратегію розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та операційний план з її реалізації на **2024–2026 роки** (розпорядження КМУ від 7 червня 2024 р. № 527-р).

Однією з ключових цілей Стратегії є забезпечення кожної особи якісними освітніми послугами, що відповідають її індивідуальним потребам і можливостям.

Діяльність закладів освіти має спрямовуватись на досягнення ключових цілей, визначених Стратегією зокрема, забезпечення якісними освітніми послугами у комфортному, безпечному, безбар'єрному інклюзивному середовищі, яке сприяє розкриттю потенціалу кожного учасника освітнього процесу.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Організація інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957 (із змінами), з урахуванням категорії особливих освітніх потреб та рівнів підтримки, рекомендованих інклюзивно-ресурсним центром.

Нагадуємо, що у період дії воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду) гранична кількість учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах, визначена Порядком, не застосовується.

У разі звернення батьків (інших законних представників) керівник закладу освіти зобов'язаний утворити інклюзивний клас та організувати інклюзивне навчання з урахуванням рівня підтримки, рекомендованого інклюзивно-ресурсним центром у висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи. За наявності в закладі освіти кількох класів із здобувачами освіти одного року навчання учні розподіляються пропорційно між такими класами.

Заклад освіти не може відмовити в організації інклюзивного навчання учня/учениці з особливими освітніми потребами та створенні інклюзивного класу.

Водночас під час комплектування інклюзивних класів важливо враховувати індивідуальні потреби учня з особливими освітніми потребами з метою досягнення цілей навчання, визначених в його індивідуальній програмі розвитку.

Досягнення прогнозованих результатів навчання всіх учнів інклюзивного класу ускладнюється наявністю в одному такому класі декількох осіб з особливими освітніми потребами 4-5 рівнів підтримки.

Враховуючи зазначене, під час комплектування класів слід керуватися найкращими інтересами дитини та не порушувати право здобувачів освіти на її здобуття.

Безпосередня реалізація інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти забезпечується командою психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти. До складу команди супроводу разом із вчителями, асистентом вчителя, практичним психологом, іншими педагогічними працівниками закладу освіти та залученими фахівцями входять також батьки дитини. Таким чином, команда супроводу володіє конфіденційною інформацією про дитину, особливості її розвитку. Створення однієї команди супроводу для всіх дітей з особливими освітніми потребами у закладі освіти, а отже включення до неї усіх батьків, означає порушення права дитини на конфіденційність і поширення цієї інформації про кожну окрему дитину серед усіх батьків учнів з особливими освітніми потребами.

Враховуючи зазначене, неприпустимим є створення однієї такої команди на заклад освіти.

Важливою складовою ефективної підтримки дітей з особливими освітніми потребами є участь у роботі команд супроводу фахівців інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ).

Фахівці ІРЦ, які брали безпосередню участь у проведенні комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, відіграють важливу роль у процесі створення та реалізації індивідуальної програми розвитку дитини.

Для якісного виконання покладених на фахівців ІРЦ завдань вони мають виїжджати на місце навчання особи з особливими освітніми потребами, а керівники закладів освіти сприяти фахівцям ІРЦ якісному виконанню покладених на них завдань.

3. ЩОДО НАДАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВИХ ПОСЛУГ

В умовах інклюзивного навчання корекційно-розвиткові заняття, що визначені індивідуальною програмою розвитку можуть проводитись педагогічними працівниками закладів освіти, введеними до штатного розпису закладу освіти (за рахунок коштів освітньої субвенції), іншими педагогічними працівниками на умовах цивільно-правових договорів (за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами), фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів (в межах робочого часу фахівців), педагогічними працівниками спеціальних закладів освіти (в межах штатної чисельності педагогічних працівників спеціальної школи).

У період дії воєнного стану, учні/учениці інклюзивних класів, які вимушені змінити своє місце проживання (перебування), здобувають освіту з використанням технологій дистанційного навчання, в тому числі перебувають за кордоном, та не отримують додаткових психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг за місцем навчання внаслідок особливостей психофізичного розвитку **можуть отримати корекційно-розвиткові послуги в ІРЦ, в тому числі дистанційно.**

Згідно з частиною четвертою статті 79 Закону України «Про освіту» фінансування у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг, а також придбання допоміжних засобів для навчання, визначених індивідуальною програмою розвитку особи з особливими освітніми потребами, здійснюється за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, коштів місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством.

Пунктом 22 Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 року № 957, передбачено, що **заклади освіти організовують інклюзивне навчання учнів за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством.**

З огляду на зазначене, у разі нестачі коштів субвенції з державного бюджету інклюзивне навчання має бути профінансоване за рахунок коштів місцевого бюджету для унеможливлення порушення права дітей з особливими освітніми потребами на освіту.

Звертаємо увагу, що потреби кожної дитини мають бути забезпечені в повному обсязі, в т. ч. за рахунок залишків коштів субвенції за попередні роки, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Для забезпечення додаткової підтримки учнів з особливими освітніми потребами, які навчаються за формою педагогічного патронажу в закладі загальної середньої освіти (крім спеціальних закладів освіти), додаткові психолого-педагогічні, корекційно-розвиткові послуги можуть надаватись в інклюзивно-ресурсних центрах чи інших закладах/установах (реабілітаційні заклади, спеціальні заклади освіти, тощо) в обсязі, який відповідає індивідуальним потребам учня, стану його здоров'я та визначений у індивідуальній програмі розвитку.

Такі послуги надаються фахівцями ІРЦ в межах свого основного робочого часу, оскільки відповідно до Положення про ІРЦ **надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та інших послуг дітям з особливими освітніми потребами які здобувають освіту у формі педагогічного патронажу є одним з основних завдань інклюзивно-ресурсного центру.**

Кількість навчальних годин, визначених для організації навчання за формою педагогічного патронажу відповідно до Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом МОН 12.01.2016 № 8 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2021 року № 160), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2016 р. за № 184/28314, може використовуватись на вивчення навчальних предметів обов'язкових для вивчення відповідно до освітньої програми за умови виконання вимог державних стандартів.

4. ЩОДО ЗМІСТУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основним документом, що забезпечує досягнення учнями визначених відповідним державними стандартами результатів навчання є освітня програма закладу загальної середньої освіти.

Нагадуємо, що відповідно до частини першої статті 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту» заклад освіти розробляє та використовує в освітній діяльності одну освітню програму на кожному рівні (циклі) повної загальної середньої освіти або наскрізну освітню програму, розроблену для декількох рівнів освіти. Освітні програми можуть бути розроблені на основі відповідної типової освітньої програми або освітніх програм, розроблених суб'єктами освітньої діяльності, науковими установами, фізичними чи юридичними особами і затверджених центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти відповідно до вимог цього Закону.

Організація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах ЗЗСО здійснюється за програмою закладу освіти. Досягнення максимальної реалізації потенціалу дитини з особливими освітніми потребами та забезпечення прогресу її розвитку забезпечується завдяки врахуванню її особливих освітніх потреб та забезпеченню особистісно орієнтованого спрямування освітнього процесу, застосуванню адаптації та/або модифікації окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів).

Тому **неприпустимою** є рекомендація щодо навчання дитини з особливими освітніми потребами за програмою спеціального закладу освіти.

Типові освітні програми для спеціальних закладів освіти можуть бути лише ресурсом для здійснення адаптації та/або модифікації освітньої програми до потреб дітей з особливими освітніми потребами. Всі діти інклюзивних класів, в т.ч. діти з особливими освітніми потребами, навчаються за освітньою програмою закладу освіти, при цьому для дітей з особливими освітніми потребами передбачено доповнення освітньої програми корекційно-розвитковим складником. Реалізація корекційно-розвиткового складника передбачає проведення індивідуальних та групових корекційно-розвиткових занять; корекційну роботу під час вивчення всіх навчальних предметів, що полягає у застосуванні адаптацій навчального матеріалу, використанні спеціальних методів та способів роботи відповідно до потреб і можливостей дитини.

Зміст освітньої діяльності у спеціальних закладах загальної середньої освіти визначається Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 (зі змінами); Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, Державним стандартом базової середньої освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898, для учнів/учениць, які навчаються за програмами дванадцятирічної повної загальної середньої освіти.

Звертаємо увагу, що у 2024/2025 навчальному році продовжується впровадження нового Державного стандарту базової середньої освіти, який є логічним продовженням Державного стандарту початкової освіти, та продовжує реформу загальної середньої освіти «Нова українська школа».

На основі нового Державного стандарту базової середньої освіти розроблено Типову освітню програму для 5-10 (11) класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами, затверджену наказом Міністерства освіти і науки України від 07.12.2021 № 1317 (зі змінами, накази МОН від 29.08.2022 № 769, від 12.10.2022 № 898), яка може бути основою для створення освітньої програми закладу спеціальної освіти.

Зазначена Типова освітня програма вводиться в дію поетапно, зокрема, у 2024/2025 навчальному році застосовується для організації освітнього процесу 5-х, 6-х та 7-х класів спеціальних закладів загальної середньої освіти.

Відповідно наказ Міністерства освіти і науки України від 12 червня 2018 року № 627 «Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами» (зі змінами) втрачає чинність у 2024/2025 навчальному році в частині застосування для 5-х, 6-х та 7-х класів спеціальних закладів загальної середньої освіти.

У випадку обрання закладом освіти для створення освітньої програм закладу освіти типових програм, затверджених МОН, учні 8-10-х класів спеціальних закладів освіти всіх видів продовжують навчатися за Типовою освітньою програмою, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 12.06.2018 № 627 «Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами» (зі змінами, накази МОН від 26.07.2018 № 815, від 10.06.2019 № 808).

- ▶ **Учні 1 - 4-х класів** спеціальних закладів загальної середньої освіти (**крім учнів з порушеннями інтелектуального розвитку**), у випадку обрання закладом освіти для створення освітньої програми закладу типових програм, затверджених МОН, навчаються за типовими освітніми програмами, затвердженими наказом МОН від 26.07.2018 № 814 «Про затвердження типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами» (зі змінами, наказ МОН від 16.08.2019 № 917).
- ▶ **Учні з порушеннями інтелектуального розвитку** спеціальних закладів загальної середньої освіти, які обрали для створення освітньої програми закладу типові освітні програми, затверджені МОН, навчаються за Типовими освітніми програмами, затвердженими наказом МОН від 19.09.2022 № 836 «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України»:
 - учні 1-2-х класів - Типова освітня програма для 1-2 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку (розроблена під керівництвом Чеботарьової О. В.);
 - учні 3-4-х класів - Типова освітня програма для 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку (розроблена під керівництвом Чеботарьової О. В.).

Відповідно накази МОН від 26 липня 2018 року № 816, від 02 липня 2019 року № 917, від 01 квітня 2020 року № 467 та від 29 січня 2021 року № 121 втратили чинність.

- ▶ У випадку обрання закладом освіти для створення освітньої програми закладу освіти типових програм, затверджених МОН, **учні 11-х та 12-х класів**, які мають порушення зору (сліпі, зі зниженим зором), слуху (глухі, зі зниженим слухом), опорно-рухового апарату навчаються за типовою освітньою програмою, затвердженою наказом МОН від 22.07.2020 № 944.

Пропонуємо використовувати в освітньому процесі **Переліки** навчальної літератури та навчальних програм рекомендованих МОН для використання в освітньому процесі у закладах загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами у 2024/2025 навчальному році.

Просимо взяти до уваги, що перелік навчальної літератури постійно оновлюється з урахуванням видання нових підручників, навчальних посібників.

- ▶ **Учні 5-х, 6-х класів** спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з **особливими освітніми потребами** (із порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, тяжкими порушеннями мовлення) навчаються за модельними навчальними програмами для закладів загальної середньої освіти, які адаптуються до психофізичних особливостей осіб з особливими освітніми потребами (абзац 7 статті 9 Закону України «Про повну загальну середню освіту»).
- ▶ Для **учнів 5-х, 6-х класів** спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із **порушеннями інтелектуального розвитку** розроблені модельні навчальні програми, що розміщені на сайті Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти».

Програми з корекційно-розвиткових занять спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами розміщено на сайті Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти».

ІНСТИТУТ
МОДЕРНІЗАЦІЇ
ЗМІСТУ
ОСВІТИ

5. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Запорукою якісного впровадження інклюзивного навчання є **висококваліфіковані та відповідальні педагогічні працівники**. Саме тому забезпечення закладу освіти кваліфікованими педагогічними працівниками є найважливішим завданням керівника закладу освіти.

Професійний керівник закладу освіти повинен стимулювати педагогічних працівників до саморозвитку, дбати про постійне вдосконалення компетентностей працівників, зокрема щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, розвивати систему наставництва.

Важливу роль у підвищенні професійної компетентності педагогічних працівників інклюзивно-ресурсних центрів, закладів освіти щодо навчання дітей з особливими освітніми потребами відіграють Центри підтримки інклюзивної освіти, які відповідно до покладених на них завдань:

- здійснюють підвищення кваліфікації шляхом організації та проведення, зокрема, тренінгів, семінарів, вебінарів;
- надають консультативно-методичну допомогу з питань навчання дітей з особливими освітніми потребами керівникам та педагогічним працівникам закладів освіти, інклюзивно-ресурсних центрів.

З метою недопущення втрати кадрового потенціалу для забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами **просимо звернути увагу на недопущення порушень трудового законодавства по відношенню до педагогічних працівників**, які забезпечують інклюзивне навчання (вчителів, асистентів вчителів, вчителів-дефектологів) (своєчасна виплата доплат за роботу в інклюзивних класах, укладання короткострокових трудових договорів, що позбавляє педагогічних працівників повного спектру соціальних гарантій, які зазвичай надаються на підставі постійної або тривалої зайнятості).

Зокрема укладання короткострокових трудових договорів з асистентами вчителя не забезпечує педагогам стабільності у працевлаштуванні, що може призвести до фінансової нестабільності та незахищеності.

Відсутність гарантій стабільного працевлаштування може спричинити психологічний стрес і негативно позначитися на продуктивності та якості виконуваної роботи.

Таким чином, короткострокові договори можуть суттєво обмежувати права педагогічних працівників на соціальний захист і стабільність, що негативно впливає як на самих працівників, так і на якість освітнього процесу. Як результат – недостатнє кадрове забезпечення інклюзивного навчання.

Звертаємо увагу, що невиплата коштів за проведені корекційно-розвиткові заняття фахівцям, з якими укладено цивільно-правові угоди, також призведе до втрати висококваліфікованих працівників, а в результаті до порушення прав дітей з особливими освітніми потребами на якісну освіту.

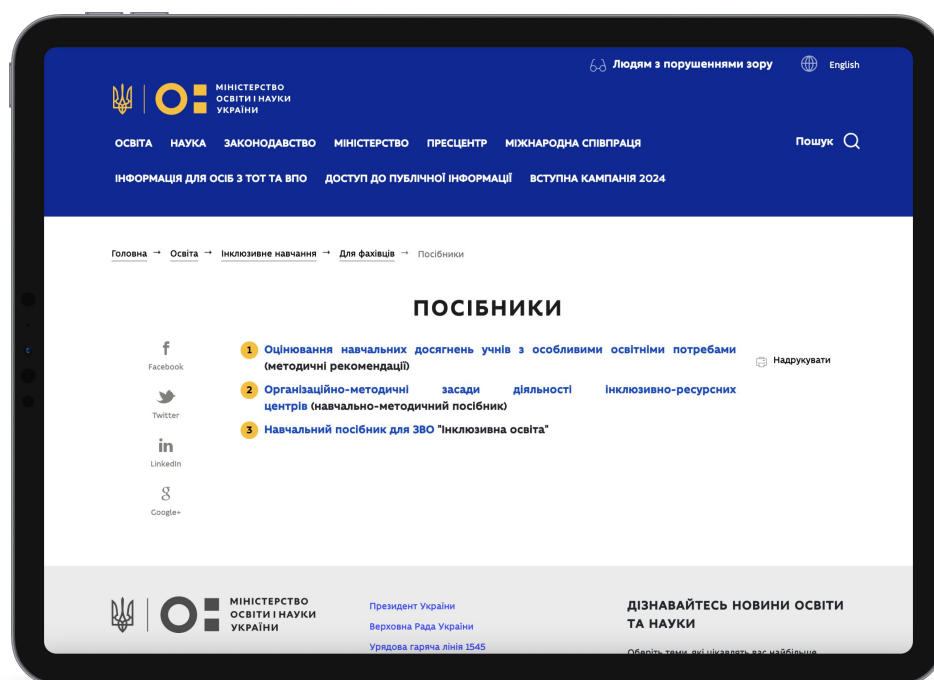
6. ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Невід'ємною частиною освітнього процесу є оцінювання навчальних досягнень учнів, оскільки воно визначає, чи досягаються поставлені цілі навчання.

Головне завдання оцінювання - створення сприятливих умов для повного розкриття потенціалу кожної дитини з особливими освітніми потребами.

З метою інформування педагогів закладів загальної середньої освіти про особливості оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання Українським інститутом розвитку освіти розроблено **методичні рекомендації «Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами»**, розміщені на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України.

Рекомендації містять практичні інструменти та поради, які дозволяють в умовах інклюзивного навчання адаптувати процес оцінювання до індивідуальних потреб кожного здобувача освіти та відстежувати прогрес їх розвитку.

7. ЩОДО РОБОТИ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ ТА АСИСТЕНТА ДИТИНИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Детальні рекомендації щодо роботи асистента вчителя та асистента учня (дитини), в тому числі в умовах дистанційного навчання під час воєнного стану та недопущення порушення трудових прав педагогічних працівників, які виконують функції асистента вчителя, надано у листах МОН від 06.09.2022 № 1/10258-22 та від 31.08.2023 № 1/13094-23.